

SPRÅKTABU OG TABUOMRÅDER I NORSK

MACIEJ KINAL

Adam Mickiewicz University, Poznań

ABSTRACT. The aim of the article is to present the various aspects of language taboo in Norwegian. The author tries to account for the term "language taboo" and draw some kind of distinction between the primitive "taboo of fear", the evolving "taboo of delicacy" and "taboo of propriety" in modern Norwegian. The latter has a social background and ranges from statements with a slightly vulgar tinge to extremely offensive acts of verbal abuse regarded as Face Threatening Acts. Social taboos generally include the deity, sex, excretion and strangers. In the conclusions the author underlines that taboo in Norwegian remains a little explored area and suggests a possible approach to a comprehensive analysis of the phenomenon. Further research in this field seems to be a necessity and should comprise both the anthropological, semantic and functional aspects of taboo, both within the culture and the language.

Begrepet "tabu" stammer opprinnelig fra Polynesia og betyr "å forby" eller "forbudt" og kan referere til ulike forbud.¹ Sir James Frazer påstår at mennesker i primitive samfunn ikke var i stand til å sette skille mellom ord og gjenstander. Denne forbindelsen mellom talen og omverdenen ble oppfattet som et reelt og sterkt bånd. Både høvdinger, gravide kvinner, dyr og lik var "tabu". Det var heller ikke lov å snakke om f.eks. menstruasjon, vielse, fødsel og død. Magiske ritualer var basert på troen at man kunne skade noen ikke bare ved å bruke gjenstander som tilhørte vedkommende (f.eks. hår), men også ved å kalle hans navn. Navnet ble sett på som en fast bestanddel av mennesket og måtte tas vare på. (jf. Frazer 1962:221).

¹ "The English word taboo is derived from the Polynesian word "tabu" (with the accent on the first syllable). In the languages of Polynesia the word means simply "to forbid", "forbidden" and can be applied to any sort of prohibition." (Radcliffe-Brown 1991:47)

Siden Frazers undersøkelser har begrepet "tabu" gjennomgått en voldsom utvikling. I antropologiske undersøkelser brukes det i dag i en rekke sammenhenger og ofte kan det settes i en bredere kontekst enn opprinnelig.

Selve begrepet "språktabu" kan defineres som "forbud mot å nevne noe direkte. Ifølge Ullmann (jf. Ullmann 1967:205f.) blir ulike sfærer av det menneskelige liv belagt med tabu av tre grunner: av angst (*taboo of fear*), av takt (*taboo of delicacy*) og pga. anstendighetsnormene (*taboo of propriety*).

Også her står ordet "forbud" sentralt. Ovennevnte inndeling vil for enkelhetens skyld danne et utgangspunkt for en nærmere analyse av tabuområdene i norsk.

TABU AV ANGST

Det har allerede vært snakk om den magiske, overnaturlige kraften som tabuord bar i gamle tider. Av ulike grunner var det forbudt å nevne høyere makter, ånder og demoner direkte. Det første forbudet om å misbruke Guds navn finner man i Bibelen:

Du skal ikke misbruke Herren din Guds navn, for Herren lar ikke den som misbraker hans navn, være skyldfri. (2 Mos 20:7)

I dagens Skandinavia er det religiøse tabu fortsatt nokså pregnant. Ord fra denne sfæren kan opptre i eder, forbannelser og som emotive kraftuttrykk. Ifølge Andersson, fantes det i gamle tider mange eder som skulle gjøre utsagnet høytidelig:

Det är fan i mig så att...

Det är ta mig fan sant att...

Det är förbanne mig på det viset att...

Ursprungsbetydelsen hos dessa uttryck bör vara något i stil med följande. Om det jag säger inte är sant, så överlämnar jag mig själv, min själ eller min faders minne åt de onda makterna. (Andersson 2000:84f.)

Også religiøse forbannelser har vært rotfestet i mange språk og har hatt rituell status. Hensynet har som oftest vært å tilkalle onde makter for å straffe noen eller for å true noen ved å få Guds vrede over dem (jf. Andersson 2000:85). Også her kan man ty til eksempler fra Bibelen:

¹⁵Hvis du ikke vil adlyde Herren din Gud, og ikke legger vinn på å leve etter alle hans bud og forskrifter som jeg gir deg i dag, skal alle disse forbannelsene komme over deg og nå deg:

¹⁶Forbannet være du i byen og forbannet ute på marken,

¹⁷Forbannet være din kurv og ditt bakstetrau!

¹⁸Forbannet være din livsfrukt og grøden av din jord, avkommet av ditt storfe og tilveksten til ditt småfe! (5 Mos 28:15-18)

²⁰Likene av dere skal bli til føde for fuglene under himmelen og for dyrene på marken, og ingen skal skremme dem bort. (5 Mos 28:26)

Den enorme magiske kraften til forbannelsene ovenfor kan også forklares når man tar hensyn til oppfatningen av selve språket i primitive kulturer. Språket stammet fra Gud og hver språklig akt kunne ha rituell betydning.

Også i dag fins det en rekke faste uttrykk som har sin opprinnelse nettopp i forbannelser, men i dag fungerer som uvennlige oppfordringer (jf. Ljung 1987: 13f.). Her kan man nevne uttrykk som *Faen ta deg!* eller *Dra til helvete!* Ord fra den religiøse sfæren opptrer svært ofte i følelsesladde utsagn som invektiver (f.eks. *Din faen!*), utrop (*Faen i helvete!*) og emfatiske utfyllinger (Hvor i helvete har du vært?). De brukes som emfasemarkører, emotive reaksjonssignaler og fra tid til annen har de stilistisk effekt – de skal gjøre utsagnet mer vulgært eller sjokkerende.

Det er karakteristisk for norsk at bruken av ord knyttet til den religiøse sfæren som oftest er entydig med overskridelse av tabu, i de aller fleste tilfellene uavhengig av hvilke hensyn de brukes. Dette gjelder først og fremst begrep hentet fra helvetessfæren eller avledet av begrep fra denne sfæren. Det er påfallende at det sosiale aspektet nå er like viktig som det magiske. I denne sammenhengen nevner Ljung ord som *faen*, *jævel*, *jævler*, *jævlig* og refererer til dem på følgende vis:

Selv om disse ordene har en religiøs tilknytning, virker det som om det stilistiske og sosiale aspektet veier tyngre enn den opprinnelige religiøse betydningen: vi har jo også ordet djevel, med avledningen djevlesk, men disse virker ikke like kraftfulle som *faen* og *jævel* med sine avledninger. Forøvrig har *djevel* og *jævel* så forskjellig bruksområde i dagens språk at det ikke dreier seg om samme ord lenger. (Ljung 1987:30)

Dette danner en betydelig forskjell sammenlignet med språk, hvor andre områder er blitt inkorporert som kilder for tabubelagte uttrykk. Stort sett dreier det seg her om uttrykk som er i strid med visse sosiale normer og som oftest er hentet fra den seksuelle sfæren eller er knyttet til avføring. Grunnen til at noen uttrykk viker og overlater sin plass i språksystemet til begrep fra andre områder eller nydannelser er mest sannsynlig at tabuord etter hvert må bli "utslitt" gjennom altfor flittig anvendelse (jf. Ljung 1987:31).

En liknende forklaring finner man også hos Danninger:

Für die aufgeklärte, sekularisierte westliche Kultur ist jedoch das Ehrfurchtstabu nur noch von geringer Bedeutung, weil die mystisch-magische Weltvorstellung in unserem Kulturbereich fast ganz verschwunden ist. Auch die bei einigen Gruppen und Individuen noch vorhandene Scheu vor der Profanation des Gottesnamens beruht wohl weniger auf Ehrfurcht als auf Tradition und auf dem Wunsch, nicht gegen Sitte und Anstand zu verstoßen. (Danninger 1982:238)

Det er som tidligere nevnt ikke bare de religiøse begrepene som kan være tabubelagte av magiske hensyn, men også navn på kroppsdeler, sykdommer og til og med dyr. Man kan her nevne sykdommer som *kolera* (som i dag fungerer som utrop i polsk og nederlandsk, jf. Ljung 1987:30) eller det norske *Pokker!*, som en gang fungerte som synonym til kopper, men nå brukes på lik linje med *Faen!* Et liknende uttrykk fins det også belegg for i engelsk – *Pox on you!* (jf. Andersson 2000:97).

I lang tid var også navn på dyr som "ulv", "bjørn" eller "røyskatt" belagt med et absolutt tabu i mange språk. Dette tabu er et resultat av angst og støtter seg til troen på den demoniske makten disse dyrene hadde i gamle tider.

I dagens norsk er det riktignok vanlig å bruke dyrenavn i invektiver, men det er tvilsomt om dette har noen magisk bakgrunn. Den invektiviske bruken av dyrenavn skal jeg komme tilbake til.

TABU AV TAKT OG AV HENSYN TIL ANSTENDIGHETSNORMENE

Forbudet om å bruke visse ord og uttrykk av sosiale hensyn er et veldig omfattende fenomen. De sosiale begrensningene som gjelder i moderne samfunn varierer veldig og berører ulike emner. Antallet tabuområder er overveldende, avhengig av hvilke kriterier man tar utgangspunkt i.

Man kan med stor sannsynlighet anta at tabuområdene som fungerer i moderne språk er til en viss grad universelle. Områdene kjønnsliv og avføring hører til blant de mest populære kildene for tabubelagte ord. Dette betyr ikke at man er nødt til å unngå disse emnene av magiske hensyn, men når de omtales forventer man i en samtale at man unngår å bruke vulgære, sosialt sett uakseptable begrep. Det er påfallende at ordene *samleie* og *knull* begge er betegnelser på en og samme handling og av den grunn bør være tabubelagte, hvis man tar utgangspunkt i sitatet ovenfor. Det er imidlertid ikke slik det forholder seg og det fins en plausibel forklaring på dette.

Det ser ut til at det i ethvert samfunn fins ord og uttrykk som danner en slags motvekt til det som er korrekt og/eller nøytralt. I medisinsk sammenheng snakker man f.eks. om *avføring*, *samleie* og *penis*, mens det samtidig fins en rekke tilsvarende, tabubelagte begrep som *dritt* (*drite*), *knull(e)* og *kuk/pikk*. Disse kan som sagt også brukes uten bokstavelig referanse i følelsesladde utrop, forulempende påstander og invektiver. Ord som *penis*, *avføring* eller *elske* kan imidlertid ikke opptre med liknende funksjon (jf. Ljung 1987:29).

Det er vel å merke at det ikke er slik at det religiøse tabu er mye eldre enn f.eks. det seksuelle. Andersson legger merke til at det i Skandinavia allerede fantes "kraftuttrykk" før kristendommens inntog (Andersson 2000:91). Som eksempel nevner han noen betegnelser fra Erik Noreens oversettelse av Grágás, lagbok fra Island. Der forekommer ord som *ragr/argr* (seksuelt pervers, som spiller rollen av kvinnen i et forhold, umannlig, feig) og *stroðinn/sorðinn* ("bli påsatt", være den passive parten ved homoseksuell omgang).

Sammenlignet med andre språk er den seksuelle sfæren ikke noen særlig populær kilde for verbal misbruk og følelsesladde uttrykk i dagens norsk. Betydningsområdet avføring byr riktignok på få begrep, men disse er vesentlig mer universelle og forekommer svært hyppig i faste uttrykk uten bokstavelig referanse.

Det fins selvsagt en rekke andre områder og emner man velger å unngå

avhengig av konteksten (jf. Leszczyński 1988:26). Som oftest skjer dette av hensyn til den gode smak, diskresjon eller takt, men det kan også ha magisk bakgrunn. Som eksempel kan man nevne uttrykk som har med sykdommer og død å gjøre.

En lege ville antakelig unngå betegnelsen på en alvorlig sykdom i en samtale med sin pasient, men f.eks. støtte seg til latin eller fagspråket (*code switching*, jf. Danninger 1982:241). Det er heller ikke særlig hensynsfullt å bruke ord som "død" når man uttrykker medfølelse i en samtale med den avdødes familie, men f.eks. "tap" eller liknende (jf. Leszczyński 1988:12). Det er påfallende at det i mange moderne språk fins et mangfold eufemistiske uttrykk som berører nettopp dette emnet:

Verhüllende Ausdrücke für Tod und Bestattung gehören zu den ältesten Euphemismen in den europäischen Sprachen. Rücksichtnahme aus Takt, aber auch Furcht und Grauen vor dem Tod motivieren sie. Es kommt aber noch hinzu, dass in der modernen, auf das Hier und Heute gerichteten Gesellschaft der Gedanke an den Tod peinlich berührt und verdrängt wird. Die Euphemismen für das Sterben sind deshalb darauf angelegt, die unmittelbare Assoziation mit dem Tod zu vermeiden. (Danninger 1982:243)

En rekke tabubelagte begrep finner man også innenfor politikken og diplomati. Her handler det først og fremst om *political correctness*, som i de moderne samfunn først og fremst går ut på at man ikke tyr til begrep eller ord som vekker ubehag hos folk flest (jf. Danninger 1982:240f.). I tillegg til takt og anstendighet er det viktig å nevne det ideologiske aspektet, som her også danner en betydelig faktor.

Det gjelder alltid å unngå "negativt ladde" betegnelser på personer med en mørkere hudfarge, "ressurssvake" eller mindre tilpassete grupper i samfunnet osv. Også visse ord som beskriver personer med manglende intelligens er belagt med tabu. Det fins en rekke ord og uttrykk i denne kategorien som opptrer i invektiver og har rent negativ framtoning.

Når man befatter seg nøyere med problemstillingen og prøver å analysere hva som er lov å si kommer man fort til slutningen at det fins en tendens til å tabuisere visse sosiale aspekter og forhold for å skape inntrykket av "sosial harmoni" (jf. Danninger 1982:239). Denne teorien har mye til felles med argumentasjonen utarbeidet av forskere innen sosiolingvistikken som befatter seg med begrepet "face", som Brown og Levinson forklarer på følgende vis:

Our notion of face is derived from that of Goffman (1967) and from the English folk term, which ties face up with notions of being embarrassed or humiliated, or "losing face". Thus face is something that is emotionally invested, and that can be lost, maintained, or enhanced and must be constantly attended to in interaction. In general, people cooperate (and assume each other's cooperation) in maintaining face in interaction, such cooperation being based on the mutual vulnerability of face. That is, normally everyone's face depends on everyone else's being maintained, and since people can be expected to defend their faces, it is in general in every participant's best interest to maintain each other's faces (...). (Brown & Levinson 1987:61)

Teorien gir en mulig forklaring på hvorfor mennesker unngår å bryte visse tabuer – det gjelder alltid å beholde sitt eget og andres ansikt ved å unngå såkalte FTA (*Face Threatening Acts*, jf. Brown & Levinson 1987:65ff.). Slike *face threatening acts* kan være utilsiktet eller tilsiktet. Vi kan f.eks. angripe/for nærme noen ved hjelp av ulike invektiver. Disse kan representere ulike tabuområder. Her er det mulig å bruke en rekke uttrykk fra den religiøse sfæren, både substantiver og adjektiver (som f.eks. *faen, jævel, jævlig, jævla*). Blant invektivene fra den seksuelle sfæren finner man en rekke betegnelser på kroppsdeler som *kødd* (men, i motsetning til polsk, ikke *kuk/pikk* vel å merke) eller *fitte*. Som invektiv brukes *fitte* på lik linje med ord som *hore, ludder, tøyte* eller *slampe*. Det er påfallende at det fins langt flere nedsettende og seksuelt trakasserende betegnelser som refererer til kvinner enn til menn. Dette legger Hughes merke til:

When one turns to the historical aspect of sexism in swearing, one is immediately struck by the significant fact that the semantic field categorizing women reveals an extreme dichotomy of praise and abuse of the feminine archetypes. (Hughes 1998:212)

Som allerede antydnet fins det også en gruppe tabubelagte uttrykk knyttet til homofili. Mens det er sosialt akseptabelt å omtale noen som *homofil*, er det tabu å kalle noen *soper, homse* eller *lesbe*.

Tabuområdet avføring byr på få tabuord. Det fins et forholdsvis stort utvalg eksempler på *dritt* brukt i komposita og denne bruken er også populær i invektiver. Her kan man nevne sammensetninger som *drittsekk* eller *drittstøvel*. Bortsett fra det nokså frekvente ordet *pisspreik* fins det derimot så godt som ingen belegg for verbal misbruk av begrep knyttet til urin.

En annen kategori utgjør skjellsord knyttet til dyreverdenen. Invektiver som støtter seg til dyrenavn har neppe noen magisk bakgrunn i dagens norsk. Noen av dem kan referere til menn og kvinner (f.eks. *rotte, gris, svin*), mens noen er forbeholdt kvinner og refererer til hunddyr (f.eks. *tispe, ku, megge* eller *merr*). Det kan være vanskelig å forklare hvorfor akkurat disse dyrenavn og noen andre uttrykk med dyrenavn oppfattes som invektiver. Også Leach prøver å finne en plausibel forklaring på akkurat dette fenomenet:

(...) animal abuse seems much less easily accounted for. Why should expressions like “you son of a bitch” or “you swine” carry the connotations that they do, when “you son of a kangaroo” or “you polar bear” have no meaning whatever? (Leach 1991:155)

(...) most monosyllables denoting familiar animals may be stretched to describe the qualities of human beings. Such usage is often abusive, but not always so. Bitch, cat, pig, swine, ass, goat, cur (dog) are insults; but lamb, duck and cock are friendly, even affectionate. (Leach 1991:161)

I hyppig bruk er også nedsettende betegnelser på personer som etter talerens syn mangler vett/intelligens eller oppfattes som latterlige. Her finner man ord som *tulling, fjols, idiot* eller *dust*.

Også betegnelser på personer med en mørkere hudfarge brukes ofte som invektiver. En mørkhudet person kan betegnes nedsettende som *neger, nigger*,

svarting og til og med *jungleape*. Interessant er den semantiske forskjellen mellom *neger* som betegnelse på "en person som tilhører eller opprinnelig kommer fra folkeslag med svart eller mørkebrun hudfarge som befolker Afrika sør for Sahara" (Bokmålsordboka 356) og ordet *nigger* som "rent pejorativ betegnelse på en mørkhudet person" (Bokmålsordboka 356).

KONKLUSJONER OG PERSPEKTIVER FOR VIDERE FORSKNING PÅ OMRÅDET

Inndelingen foreslått ovenfor har som hensikt å vise til tabuets plass i kulturen og språket. Blant strategiene man kan velge når man er nødt til å referere til forbudne sfærer er den såkalte "aksepterende strategien", hvor man unngår å omtale dem direkte eller gjør begrep og direkte betegnelser knyttet til dem usynlige ved å bruke ulike virkemidler. Dette kan gå ut på at man f.eks. tyr til eufemismer, parafraaser eller metaforer, altså alt som kan gjøre utsagnet sosialt akseptabelt. En slags motvekt til denne strategien danner en omvendt fremgangsmåte, hvor man da velger å "avdekke" så mye som mulig, dvs. bruker tabuord og avdekkende metaforer.

En annen regel sier at også sfærer som er nøytrale i forhold til tabu kan vulgariseres. Dette betyr at man kan bruke tabuord med referanse til hverdagslige sysler, uten at de egentlig refererer til noe avstøtende.

Med utgangspunkt i disse to reglene kan man prøve å finne forskjeller språkene imellom. Man kan våge påstanden at tabuordenes utvikling og deres posisjon i språkssystemet så vel som måten "vanlige" ord vulgariseres på avhenger av hvilke sfærer belegges med tabu og hvilke av dem er mest pregnante. I norsk er det den religiøse sfæren og uttrykk knyttet til avføring de mest pregnante kildene for tabubelagte ord, mens det i polsk er den seksuelle sfæren som er mest pregnant. Dette betyr slett ikke at tabuordene i disse to språkene også brukes med forskjellig funksjon. Dette blir synlig når man f.eks. ser på invektiver og uvennlige oppfordringer i norsk og polsk. Selv om man ikke kan finne noen direkte semantisk sammenheng mellom skjellsord i disse to språkene, må det dog funksjonelt sett dreie seg om ekvivalenter i de aller fleste tilfellene. Også vulgariseringen av nøytrale begrep viser til en viss asymmetri (jf. norsk – *snakke dritt* og polsk *pieprzyć, pierdolić*).

En annen betydelig forskjell er at det i norsk fins veldig få tabubelagte verb, mens det i andre språk nettopp er verbalsystemet tabuspråket støtter seg til. Hvis man altså velger å gjøre utsagnet vulgært på norsk, må man ty til andre uttryksmidler enn verbene. Hvilke norske uttrykk kan oppfattes som ekvivalente til tabubelagte verbfraser i f.eks. polsk, gjelder det å undersøke.

Karakteristisk for noen tabuord er at de kan ha nøytral, denotativ funksjon i visse kontekster, og fra tid til annen opptre som tabubelagte, sosialt uakseptable formler (f.eks. *helvete* som betegnelse på "de fortaptes pinested" og som emotiv reaksjonssignal).

Det er påfallende at språktabu, særlig i norsk, støtter seg til urgamle ord og uttrykk med religiøs og/eller magisk kraft. Dette magiske/religiøse aspektet er nokså pregnant i dagens norsk. Sammenhengen mellom språket og omverdenen som preget verdensoppfatningen i primitive kulturer ser fortsatt ut til å gjenspeiles i moderne norsk. Selv om tabuord fra andre sfærer blir mer "populære", er det fortsatt det eldgamle religiøse tabu og tabuord knyttet til denne sfæren som er mest frekvente. Gamle eder og forbannelser kan som sagt brukes som uvennlige oppfordringer, skjellsord og emfasemarkører, på lik linje med ord fra f.eks. den seksuelle sfæren i andre språk.

Ved å bruke tabuord har taleren ikke alltid som hensikt å bryte noe tabu. Av og til er det den eneste måten å kategorisere og omtale ulike fenomener på. Tabu ser ut til å være en viktig kilde for nye leksikalske enheter og har en betydelig innflytelse på ordforrådet i norsk. Av den grunn er en analyse av produktiviteten til tabuord i sammensetninger og eufemismer/nydanninger innen hvert av de semantiske områdene av særlig vitenskapelig interesse.

I motsetning til svensk fins det relativt få belegg for en utdypende undersøkelse av språktabu i norsk, både på det semantiske og på det grammatiske plan. De fleste publiseringene er oversatt fra svensk eller engelsk og omhandler norsk i en marginal grad. En noenlunde omfattende analyse av fenomenet må i utgangspunktet innebære en tverrfaglig innfallsvinkel, slik at man tar for seg både det antropologiske, semantiske og funksjonelle aspektet. Det gjelder å avklare forholdet mellom tabu og språktabu, finne en rimelig taksonomisk inndeling med utgangspunkt i det semantiske aspektet og befatte seg nøye med det funksjonelle og andre aspekter innen hvert av områdene.

LITTERATUR

- Andersson, Lars-Gunnar. 2000. *Fult språk – Svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.
- Bokmålsordboka. Definisjons- og rettskrivningsordbok. 2. utgave. Universitetsforlaget AS. 1997.
- Brown, Penelope & Levinson, Stephen C. 1987. *Politeness. Some universals in language use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Danninger, Elisabeth. 1982. Tabubereiche und Euphemismen. I: Welte, W. (ed.). *Sprachtheorie und angewandte Linguistik, Festschrift für Alfred Wollman zum 60. Geburtstag*. Tübingen: Narr. s. 237-251.
- Falk, Hjalmar & Torp, Alf. 1994. *Etymologisk ordbog over det norske og danske sprog*. (Først utgitt 1903–06). Oslo: Bjørn Ringstrøms Antikvariat.
- Frazer, James. 1962. *Złota gałąź*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Grochowski, Maciej. 1996. *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hughes, Geoffrey. 1998. *Swearing – A social history of foul language, oaths and profanity in English*. London: Penguin Books.
- Jenstad, Tor Erik. 1987. Kapittel om norsk banning. I: Ljung, Magnus, *Banning i norsk, svensk og 18 andre språk*, Oslo: Universitetsforlaget AS.

- Leach, Edmund. 1991 (1964). Anthropological aspects of language: Animal categories and verbal abuse. I: Browne, Ray B. & Pat Browne (eds). *Digging into Popular Culture: Theories and Methodologies in Archeology, Anthropology and Other Fields*. Bowling Green: Bowling Green State University, s. 153-166.
- Leszczyński, Zenon. 1988. *Szkice o tabu językowym*. Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL.
- Ljung, Magnus. 1987. *Banning i norsk, svensk og 18 andre språk*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Montagu, Ashley. 1967. *The anatomy of swearing*. New York: MacMillan.
- Radcliffe-Brown, Alfred R. 1991 (1939). Taboo. I: Browne, Ray B. & Pat Browne (eds). *Digging into Popular Culture: Theories and Methodologies in Archeology, Anthropology and Other Fields*. Bowling Green: Bowling Green State University, s. 46-56.
- Seltén, Bo. 1994. Forbidden adjectives: Their meaning and function. *Moderna språk LXXXVIII* (2), s. 132-143.
- Teleman, Ulf. 1987. De svenska svordomarna och deras grammatik. *Nysvenska studier* 67, s. 15-87.
- Vadtvædt Fjeld, Ruth. 2002. Om banning og sverting. *Maal og minne* 2 (2002), s. 152-166.